

Đường Lâm làng cổ

Về Đường Lâm tìm lại nét tài hoa của người xưa

Đường Lâm không chỉ là mảnh đất "địa linh" sinh "nhân kiệt", Đường Lâm còn là một địa chỉ văn hoá có ý nghĩa rất quan trọng trong việc nghiên cứu tìm hiểu tập quán cư trú của những cộng đồng cư dân nông nghiệp cổ.

Nói đến Đường Lâm là nói đến vùng đất của một cộng đồng dân cư gồm bảy, tám làng hợp lại: Mông Phụ, Đông Sàng, Văn Miếu, Cam Lâm, Đoài Giáp...

Tuy nhiên, nếu có ý định đến thăm Đường Lâm như nhìn một xã với sự phân chia hành chính hiện thời. Cũng không nên chỉ coi vùng đất bán sơn địa này như là một "mảnh đất hai vua", dù những chiến tích oanh liệt một thời của Phùng Hưng, Ngô Quyền vẫn còn hiện diện sống động trong câu chuyện bên ấm trà xanh và rễ khoai

luộc nghi ngút khói.

Xứ sở của đá ong

Theo những nghiên cứu mới đây thì làng Mông Phụ, xã Đường Lâm được coi là đại diện duy nhất còn lại của những ngôi làng trồng lúa nước Việt Nam. Đây là làng Việt cổ đá ong. Đá ong tham gia vào việc xây dựng nên từng nếp nhà, thành giếng cho đến đường làng, ngõ xóm. Đá ong hiện diện khắp nơi với một quy mô hoành tráng và rộng lớn, với nghệ thuật kiến trúc thô mộc mà tinh xảo. Đi qua những bức tường nhà bằng đá ong vàng rực lên trong nắng, qua những cánh cổng nhà bằng gỗ mộc khiêm nhường ẩn sau những cành lá dâu tằm xanh mướt, qua những con ngõ hiền lành và yên tĩnh với những vật hoa trinh nữ, hoa mua nở tím một màu, du khách sẽ đến với đình làng Mông Phụ đã có cách đây gần 380 năm. Ngôi đình mang đậm dấu ấn của lối kiến trúc Việt- Mường: đình có sàn gỗ cách mặt đất, mô phỏng kiểu kiến trúc của nhà sàn. Đình làng kết cấu chính bởi bộ vì kèo theo ba dạng: chồng cùn giường, giá chiêng và giá chiêng kết hợp chồng giường. Phía trên là bộ mái ngói dầy, toả thấp xuống hàng hiên và uốn cong ở bốn góc tạo cảm giác nhẹ nhàng, bay bổng. Nét tài hoa còn được thể hiện trên những đường nét chạm khắc, những hình đắp con đầu kim, rồng phượng ở các góc mái khiến những đường thẳng biến thành những đường cong duyên dáng. Sân đình đào thấp hơn so với mặt bằng xung quanh như một dụng ý để khi mưa xuống nước từ ba phía ào ạt đổ vào, như ẩn ý một mong ước "nước chảy chỗ trũng", đời sống ấm no sung túc. Trước cửa đình là hàng tường bao bằng đá ong mà từng mà từng viên đá đã được thời gian bào mòn và khoả sân rộng, nơi biểu diễn các trò khi làng vào đám. Khoảng sân rộng mênh mang ấy giống như một cái "ngã sáu" khổng lồ, giống như một bông hoa xoè 6 cánh, quy tụ sáu con đường chính trong làng về trung tâm. Sự kỳ diệu về địa thế và kiến trúc đó khiến cho người làng có thể từ đình đi đến bất cứ xóm nào trong làng mà không ai trực tiếp quay lưng lại với hướng đình.

Làng cổ đẹp và yên vắng

Chỉ có dăm cụ già chống gậy đi lại hỏi thăm nhau, vài người chị đẩy những chiếc xe chất đầy mạ xanh non. Thi thoảng, quanh những góc hoa sứ già cổ thụ vươn những cành cây khẳng khiu mốc trắng, đám trẻ con chơi trốn tìm buông những tiếng cười rộn tan tường như khua động cả lớp bèo lấm tấm trong lòng giếng cũ. Sẽ là rất tuyệt nếu du khách đứng tựa vào một bức tường đá ong và chụp cho nhau vài kiểu ảnh kỷ niệm. Bức ảnh treo lên sẽ giống như ta đã từng lạc vào một miền quá khứ linh thiêng và xa xăm nào. Đến thăm làng Việt cổ đá ong Đường Lâm, một mình nghe tiếng bước chân mình rộn lên trong từng ngõ nhỏ, hay chạm tay vào lớp đá xù xì mát rượi của chiếc cổng làng duy nhất còn sót lại, đọc mấy chữ đại chữ đại tự "Thế hữu hưng ngôi đại" (Thời nào cũng có người tài giỏi), hẳn là ai cũng sẽ cảm thấy hình như có một điều kỳ diệu nào đó vẫn còn tiềm ẩn dưới lớp đá dày trầm mặc tích tụ từ bao đời.